

FORESTS DELS POBLES

Número 5 • Hivern 2024-2025

La revista d'ELFOCAT

L'Associació d'Entitats Locals
Propietàries Forestals a Catalunya

FORESTS DELS POBLES

La revista d'ELFOCAT

Número 5 • Hivern 2024-2025

CONSELL DE REDACCIÓ

ELFOCAT: Martí Riera i Rovira, Josep Lluís Piqué i Subirana

i Narcís Ribes i Besalú

Carles B. Gorbs (direcció)

Olga Prat i Plans (coordinació i redacció)

CORRECCIÓ

Jordi Jové i Gestí

DISSENY

Anna Fenoy i Vinuesa

www.elfocat.cat

Amb el suport de:

Editorial

La protecció dels ecosistemes forestals és fonamental per a la conservació de la biodiversitat, els cicles naturals de l'aigua, l'aire i els nutrients, i el funcionament ecològic i socioeconòmic del nostre planeta. És evident que calen polítiques per conservar i millorar el medi natural a tot el món i també al nostre país, de gran fragilitat davant determinades amenaces per la seva situació especial d'espai frontera en l'àmbit submediterrani. Aquesta necessitat de protecció ens obliga a tots a prendre mesures polítiques concretes de promoció i control sobre el medi natural de Catalunya, que han de ser especialment curoses, ja que impacten en el desenvolupament de l'ecosistema forestal i la seva gestió, amb conseqüències econòmiques i socials.

Darrerament s'estan implementant mesures que poden suposar canvis significatius i que, des del món local forestal, es veuen amb molta esperança, perquè poden significar la concreció d'una reivindicació històrica fins ara no materialitzada: **el pagament pels serveis ecosistèmics o ambientals** prestats pel bosc i pels seus gestors, que fins ara només es rebien en forma de transferències molt poc substancials i indirectes (ajuts i altres). Concretament, destaquem tres línies de treball: el foment de la protecció per als boscos madurs, la promoció dels crèdits climàtics forestals (vegeu la pàgina 20) i l'Agència de la Natura de Catalunya (ANACAT). En totes aquestes línies de treball, ELFOCAT, com a representant del món local propietari de terrenys forestals, s'hi està implicant i dona suport amb les seves aportacions al desenvolupament optimitzat d'aquestes iniciatives, que tenen com a principal impulsor el Govern de la Generalitat de Catalunya. En concret, hi ha dos aspectes comuns a totes elles en què es considera que cal insistir per millorar-ne l'efectivitat: la promoció d'una protecció activa, que inclou una gestió sostenible i adaptada del medi natural, i la cogovernança amb els propietaris i gestors forestals en la presa de decisions. A més, en el cas de la **protecció als boscos madurs**, en què s'han desenvolupat línies d'ajut per a la compensació per la pèrdua de drets de la propietat (limitacions als aprofitaments i altres), resta pendent ampliar aquests ajuts que fins ara només han beneficiat els propietaris forestals privats, a la propietat local, per aconseguir una xarxa representativa arreu del país consensuada amb els seus propietaris i gestors.

Pel que fa a la promoció dels **crèdits climàtics forestals**, inicialment el disseny i desenvolupament normatiu es va realitzar, per motius d'oportunitat, de forma conjunta per representants de la propietat forestal privada i de la Generalitat de Catalunya, sense que hi fos present la propietat forestal local. És per això que ara es promou una prova pilot per adaptar i millorar la proposta inicial a la realitat geogràfica i administrativa de les forests dels pobles i implicar els ajuntaments i EMD en el seu desenvolupament, amb la qual cosa s'aconseguiria ampliar el potencial de la iniciativa.

En referència a la creació i el desenvolupament de l'**Agència de la Natura de Catalunya**, des d'ELFOCAT s'està treballant, conjuntament amb molt bona part del sector agrari de Catalunya, perquè aquest nou organisme, en què hi ha dipositades

moltes esperances, tingui les competències i la governança que permetin dues grans premisses clau perquè esdevingui un organisme útil en la protecció del medi natural: garantir la compatibilitat entre la protecció i les necessitats de la gestió agrària del medi natural, assumint el fet que una de les maneres més efectives de protegir és gestionar de forma sostenible els ecosistemes; i garantir una adequada representació del món agrari al consell de direcció, per fer efectiva la cogovernança de tots els actors clau implicats en el medi natural, entre els quals la propietat forestal municipal, representada per **ELFOCAT**. Els ens locals **titulars de les forests dels pobles** són responsables de la gestió de prop del 25 % dels boscos de Catalunya i de prop del 40 % dels terrenys de protecció especial. Així doncs, no es podria entendre una ANACAT sense la seva implicació.

ELFOCAT

Notícies

ELFOCAT, ponent al LAB4TI	6
Jornada sobre l'ús d'eines digitals per a la cubicació de la fusta	7
Convocatòria per a la II edició del premi Forest Local de Gestió Reconeguda	8

L'article

L'Atles de les forests dels pobles	10
------------------------------------	----

L'entrevista

Christof Bartsch, president de la FECOF, la Federació Europea d'Associacions de Municipis Forestals	14
---	----

El dossier: Gestió de les forests locals

El Sistema de Crèdits Climàtics Forestals de Catalunya	20
El suport de la Diputació de Girona als boscos de propietat municipal	24
BoscAran, un projecte transformador	28

Ens associats

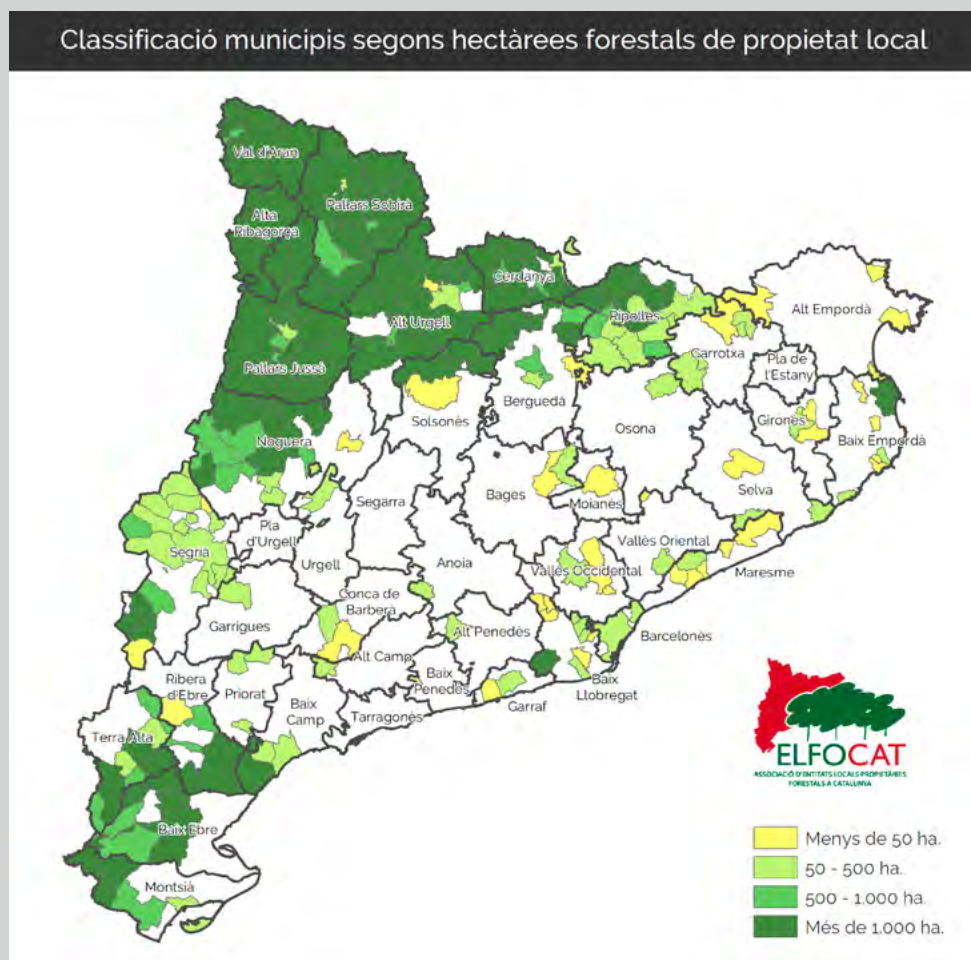
EMD de la Guàrdia d'Ares	34
Argençola	38

Sumari

L'Associació d'Entitats Locals Propietàries Forestals a Catalunya (ELFOCAT) agrupa els ens locals públics amb patrimoni forestal o amb gran vinculació amb el sector forestal de Catalunya.

Podeu veure els objectius de l'entitat clicant aquí,
així com conèixer-ne els membres que conformen la Junta de Govern
i els ens associats.

Associació ELFOCAT

Plaça de la Trobada, s/n (edifici Ajuntament) 25700 Montferrer (Alt Urgell), Lleida

www.elfocat.cat

Accions d'ELFOCAT

ELFOCAT, ponent al LAB4TI

El passat 28 de novembre va tenir lloc, al Parc Agrobiotech de Lleida, l'acte de presentació del [Lleida Advisory Board for Transformative Investments \(LAB4TI\)](#), que va comptar amb la presència de més de 160 persones, entre entitats públiques i empreses interessades a invertir en projectes transformadors. El president de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis de Lleida, Jaume Saltó, va ser l'encarregat de l'acte de benvinguda institucional, mentre que la cloenda va ser a càrrec del vicepresident del Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació de Lleida, Jordi Verdú.

Expertesa i projectes de transformació

Durant la jornada es va celebrar la "Taula inicial d'experts: nou paradigma d'inversió pública i privada", i la sessió "Trajectòria de l'Agenda Compartida 'Lleida, Terra d'Oportunitats': el camí cap al LAB4TI". A continuació, es van presentar els nou primers projectes d'innovació transformativa (PIT) per transformar econòmicament les Terres de Lleida, el Pirineu i l'Aran, basats "en la necessitat de convertir el sistema econòmic cap a un context sostenible, circular i altament digitalitzat, i que necessiten inversió pública i privada per fer-se realitat. Els nou projectes pilot, amb una inversió directa necessària de 176,7 milions d'euros, poden arribar a generar un valor afegit de 324,6 milions d'euros i 2.099 llocs de treball", asseguren els organitzadors.

Els projectes es van estructurar segons tres àrees principals: Biomanufacturing & Biobased Business Models; New and Sustainable Food, i Sustainable Energy. En el marc del primer apartat, Narcís Ribes, gerent d'ELFOCAT, i Ramon Boixadera, director del Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació de Lleida, van presentar com a ponents el projecte "Monetització de serveis ecosistèmics: crèdits climàtics forestals per potenciar inversions en solucions basades en la natura", creat per Teresa Cervera (Centre de la Propietat Forestal) i Narcís Ribes.

El projecte proposa l'impuls dels crèdits climàtics forestals com a vector econòmic per accelerar la valorització social, econòmica i ambiental del conjunt de serveis ecosistèmics dels boscos. D'aquesta manera, i partint de la singularitat de les forests lleidatanes i la necessitat de gestionar-les per fer-les més resilents, planteja la creació dels crèdits per valorar els citats boscos de Lleida, reduir el risc d'incendis i millorar la captura de CO₂. 🌱

Jornada sobre l'ús d'eines digitals per a la cubicació de la fusta

Amb la promoció per part d'ELFOCAT, el Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC) està duent a terme l'activitat de demostració sobre l'ús d'eines digitals per a la cubicació de la fusta, cofinançada pel DARPA, el MAPA i la Unió Europea. L'activitat se centra a divulgar eines tecnològiques, ràpides i senzilles per determinar el volum de la pila o la càrrega del camió i la seva geolocalització, i comparar-ne els resultats amb el pes de la fusta. L'ús d'eines digitals per a la cubicació ja és una realitat als països nòrdics.

En l'àmbit del pla de divulgació i difusió de l'activitat de demostració, el passat 11 de març es va dur a terme a l'oficina comarcal del DARPA de l'Alt Urgell una primera jornada amb la participació de tècnics comarcals del Departament, i representants d'ELFOCAT i dels ajuntaments implicats. A més de la presentació del projecte, es va fer una prime-

ra demostració a camp al pati de l'empresa EFAUSA. Durant els propers mesos es preveu que s'organitzin jornades de transferència sobre aquesta activitat, emmarcades en el Pla anual de transferència tecnològica (PATT) del DARPA.

Sobre la comercialització de la fusta

La comercialització de la fusta per pes, i no pas per volum, és objecte de disputa des de fa temps. Interessos contraposats i la comodat han fet decantar la balança cap al pes, encara que, des d'una perspectiva tècnica i econòmica, s'hagi aconsellat la venda per volum.

La bàscula permet conèixer de manera immediata i fàcil la quantitat de fusta: el preu per tona és el que figura en la facturació. Tanmateix, el pes de la fusta, al contrari del

volum, és variable i depèn de factors ambientals i temporals. La falta de pluja dels últims anys ha agreujat aquesta variabilitat, ja que el mateix volum registra pesos clarament inferiors als del passat recent, amb una pèrdua d'ingressos que afecta els boscos catalans. 🌱

Oberta la convocatòria per a la II edició del premi Forest Local de Gestió Reconeguda

ELFOCAT convoca la 2a edició del concurs per a l'atorgament del premi Forest Local de Gestió Reconeguda, corresponent a l'any 2025. El premi, promogut per l'entitat, compta amb la col·laboració de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACM), la Generalitat de Catalunya (Direcció General de Boscos i Gestió del Medi) i el Col·legi Oficial d'Enginyers de Forests a Catalunya.

Amb la concessió del guardó es pretén fer un reconeixement públic anual a una o diverses forests de pobles radicats a Catalunya (forests de propietat local) que siguin remarcables per algun aspecte relacionat amb la seva gestió forestal en sentit ampli, és a dir, que incloguin els aspectes productors, protectors, socials, innovadors, tradicionals o qualsevol altre relacionat amb la gestió multifuncional de la forest de propietat local.

En un acte públic i amb ressò mediàtic, el premi –el reconeixement públic de la gestió forestal d'excel·lència, mitjançant l'entrega d'un diploma o guardó– s'atorga a la forest o forests (fins a un màxim de tres) i, per extensió,

Detall del premi Forest Local de Gestió Reconeguda, una estatueta de fusta inspirada en un elf, de l'escultor i artesà Aaron Pérez Silva, de Rialp (Pallars Sobirà).

al/als ens locals titulars i gestors de la forest (ajuntament, EMD, diputació, consell comarcal...), i inclou la realització d'una fitxa resum que es divulga a través de la web d'ELFOCAT. A més, la/les forests guardonades passen a formar part d'un catàleg o relació de forests reconegudes a efectes de divulgació i promoció dels valors de l'excel·lència en la gestió forestal local. Cal destacar també que, en el cas d'aquestes forests, i sempre que l'ens local titular així ho acordi, es podrà promoure la seva classificació urbanística com a forests d'especial valor en la gestió en el planejament municipal, amb el suport tècnic, si escau, d'ELFOCAT.

Bases i termini d'inscripcions

A la pàgina web d'ELFOCAT es poden consultar les **bases del premi** i els criteris de valo-

ració, així com conèixer, és clar, els requisits i les condicions per a la presentació de la forest candidata, que cal formalitzar a través del **formulari de la fitxa de presentació al premi**. La fitxa de presentació s'ha d'enviar a l'adreça de correu elfocat@elfocat.cat, i s'hi ha de fer constar que es tracta d'una forest candidata al guardó. Dins el cos del correu s'haurà d'incloure el nom de l'ens local remitent i la informació de contacte necessària, i caldrà adjuntar-hi la fitxa de presentació omplerta i, com a annex, la documentació que es consideri necessària.

Cada ens local pot presentar una sola proposta de candidatura al premi per convocatòria anual. Un cop feta la presentació de la candidatura, l'entitat municipal presentada rebrà per correu electrònic la confirmació de la inscripció i un formulari per completar les dades si fos el cas. En cas necessari, els promotors del premi poden demanar informació complementària a l'ens local que ha presentat la candidatura.

La data límit per formalitzar la presentació de la forest candidata per part de l'entitat local és el dia **15 de maig de 2025**.

El jurat i la comunicació dels ens guardonats

El jurat del premi d'enguany el componen cinc membres, amb representació d'ELFOCAT, el sector professional forestal i l'Administració forestal pública: Martí Riera, president d'ELFOCAT i president del jurat; Sergi Penedès, secretari general adjunt de l'AMC; David Meya, subdirector general de Boscos, Direcció General d'Ecosistemes Forestals i Gestió del Medi, DACC, Generalitat de Catalunya; Cristina Montserrat, degana del Col·legi d'Enginyers de Forests a Catalunya, i Narcís Ribes, gerent d'ELFOCAT.

Una vegada finalitzat el concurs i quan el jurat hagi triat la/les forests guanyadores, es notificarà el resultat en un acte públic. Els ens representants de les forests guardonades, finalistes i candidates implicades seran convocades a la cerimònia de lliurament de premis, que tindrà lloc dins els sis mesos següents a la data de finalització de termini de presentació de les candidatures.

Des d'ELFOCAT convidem els ens a presentar les seves candidatures. 🌱

El premi Forest Local de Gestió Reconeguda 2024 va recaure en l'Ajuntament de Campelles (Ripollès), pel projecte de forest "Bosc" (imatge superior), mentre que es va concedir un accèssit a l'Ajuntament de la Seu d'Urgell (Alt Urgell), pel projecte "Finca de les Moreres" (imatge inferior).

L'article

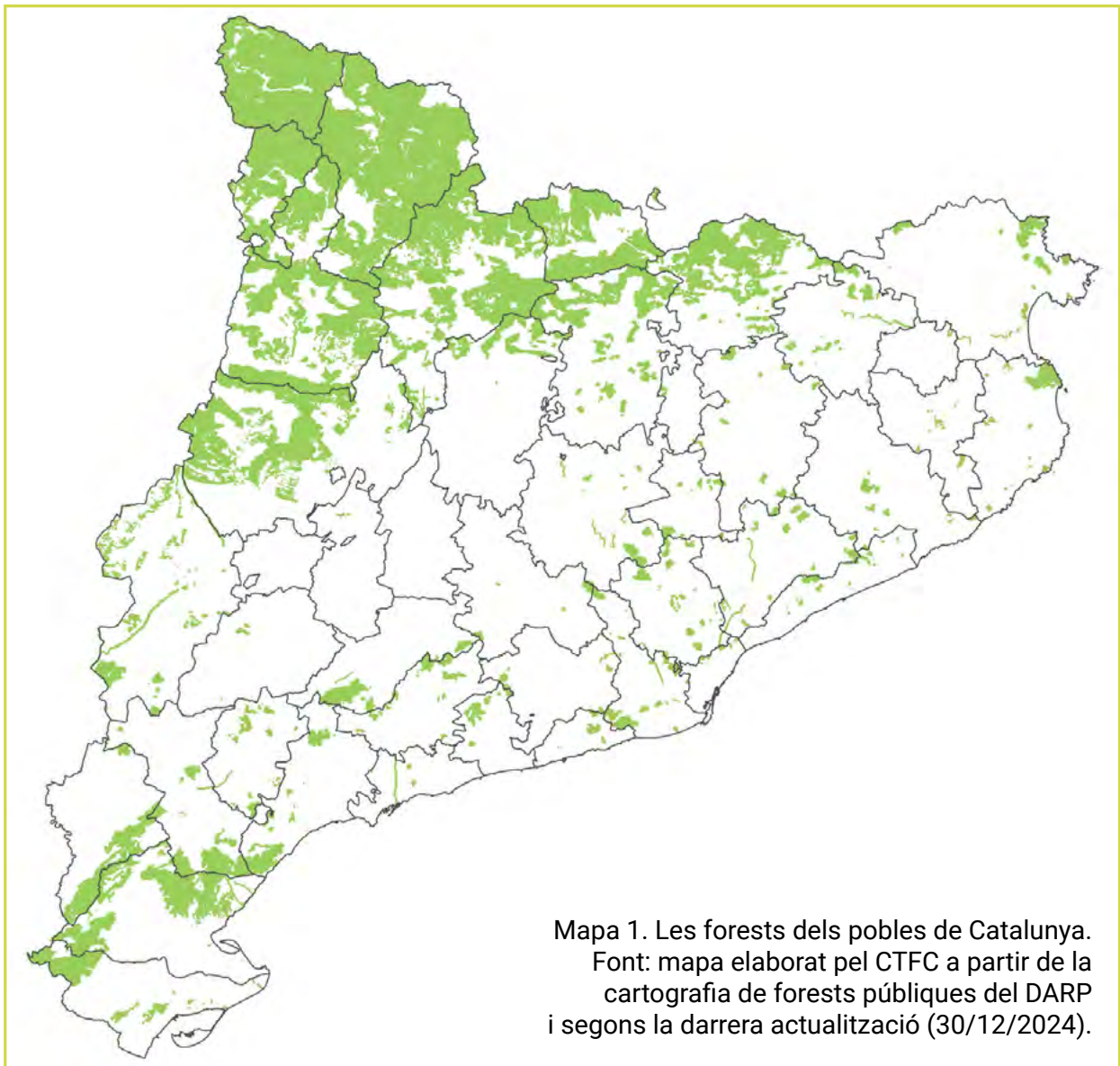
L'Atles de les forests dels pobles

Des de la gerència d'ELFOCAT hem rebut l'encàrrec de fer, enguany, l'*Atles de les forests dels pobles*, amb l'objectiu de situar damunt del mapa les principals forests dels pobles i, al mateix temps, caracteritzar-les pel que fa a la seva superfície total, l'espai dedicat a pastures, la cobertura arbòria total i les espècies principals. La persona encarregada d'elaborar la cartografia serà en Fermí Garriga, del Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya (CTFC).

L'*Atles de les forests dels pobles* analitzarà les forests per grans àrees geogràfiques: Pirineu Occidental, Pirineu Oriental, les Planes de Ponent, les Terres de l'Ebre, les serralades Litoral i Prelitoral i les forests periurbanes. Per cada comarca s'escollirà una o dues forests per tal de fer-ne una anàlisi més detallada, no només

de les dades, sinó també dels valors que atreuen l'espai. En el cas dels àmbits del Pirineu Occidental, Pirineu Oriental i Terres de l'Ebre, s'estudiaran a escala comarcal. Tot seguit presentem, de forma més detallada, l'estructura d'aquest atles.

Algunes dades sobre Catalunya

Les forests propietat dels ens locals comprenen 412.497 hectàrees, que representen el 19,9 % de la superfície forestal de Catalunya (mapa 1). La distribució d'aquests espais forestals és molt desigual, ja que el Pirineu i les Terres de l'Ebre apleguen una percentual molt elevada. Una altra dada molt interessant és que uns dos-cents municipis disposen de més de 1.800 hectàrees de superfície forestal dins del seu terme municipal. Per a aquests pobles, el bosc i les pastures són un recurs molt important.

L'exemple de les forests del Pirineu Occidental

Les forests del Pirineu Occidental comprenen 252.914 hectàrees, que representen el 61,6 % de la superfície forestal de titularitat dels ens locals (mapa 2, a la pàgina següent). Per entendre aquest elevat tant per cent cal retrocedir en el temps i situar-nos a mitjan segle XIX. En aquesta època tenen lloc dos processos de gran transcendència per als boscos pirinencs. D'una banda, s'aproven les lleis de desamortització i, de l'altra, la Junta Facultativa dels Enginyers de Forests redacta un informe que

Mapa 2. Les forests dels pobles del Pirineu Occidental.

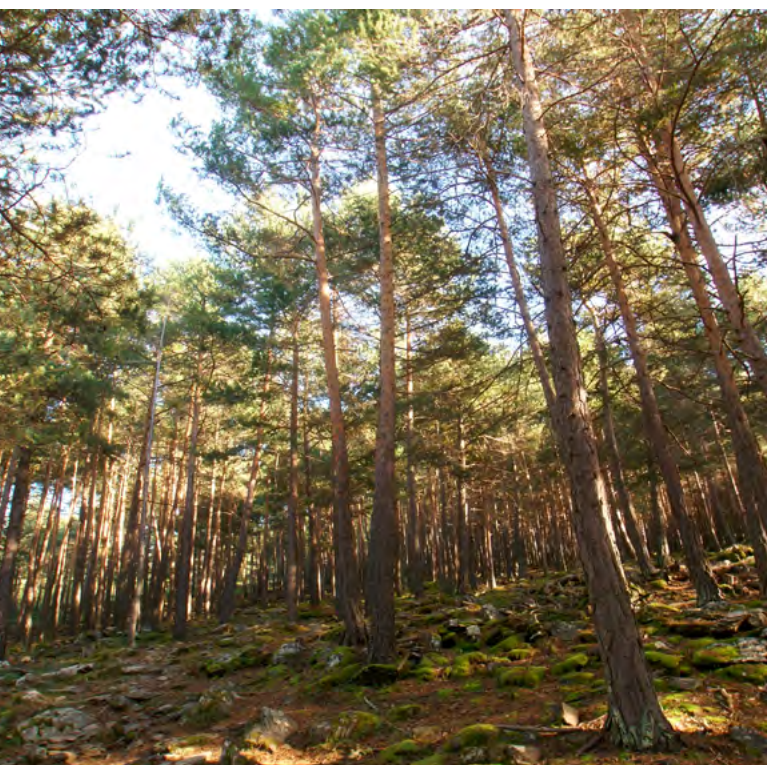
Font: mapa elaborat pel CTFC a partir de la cartografia de forests públiques del DARP i segons la darrera actualització (30/12/2024).

recomana excloure de la venda tots els boscos de les capçaleres dels cursos fluvials, ja que tenen una funció estratègica de protecció del sòl. Aquest informe i les seves recomanacions són la llavor del naixement del Patrimoni Forestal i, més endavant, del Catàleg de les forests d'utilitat pública.

L'exemple del Pallars Sobirà

El Pallars Sobirà té quinze grans municipis que agrupen 135 petits pobles. Té la peculiaritat d'ésser la comarca amb més entitats municipals descentralitzades: onze.¹ Els ens locals del Pallars Sobirà gestionen 79.225 hectàrees de superfície forestal, que representen el 31,3 % de les forests gestionades per ens locals del Pirineu Occidental. Per tant, és un dels territoris on les forests dels pobles tenen una major presència.

El Pallars Sobirà és un territori poc poblat, que s'ha dedicat, majoritàriament, a la ramaderia i, en els darrers decennis, també al turisme. En

El Pallars Sobirà és un dels territoris on les forests dels pobles tenen una major presència

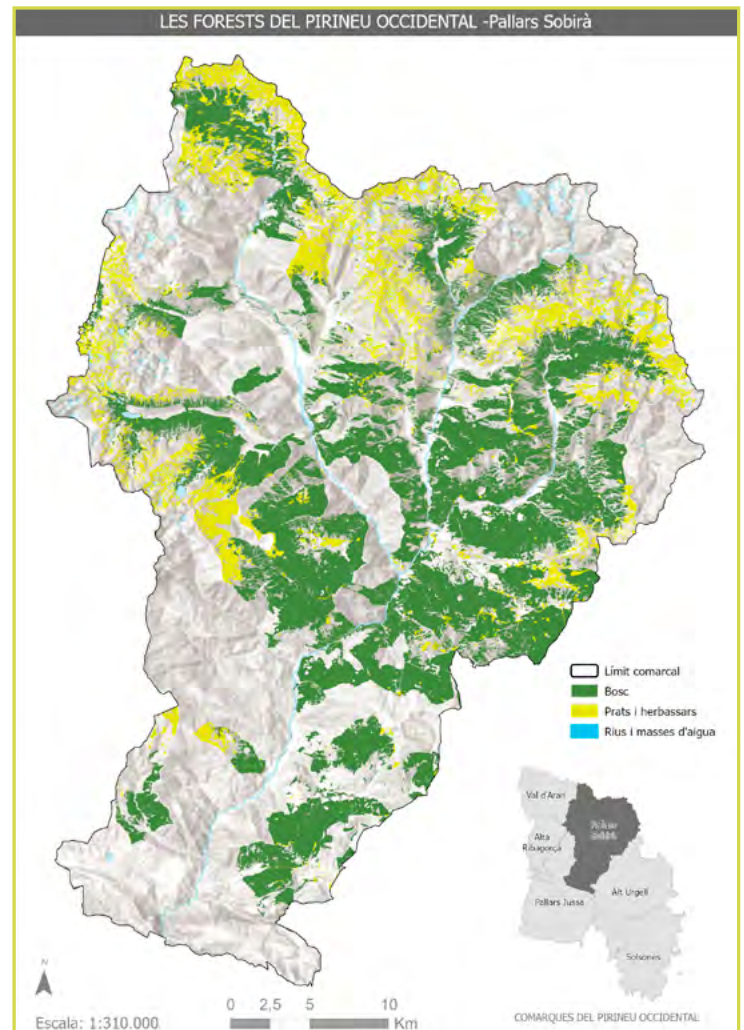
¹ Ainet de Besan, Araós, Arestui, Àreu, Baiasca, Montenartró, Sellui, Sorpe, Tornafort, Isil i Alós.

canvi, malgrat la riquesa forestal (mapa 3), els aprofitaments fustaners són molt reduïts. Segons el Pla estratègic d'aprofitament dels boscos del Pallars Sobirà encarregat per l'Administració al CTFC i el CREAM (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals): "El mercat de la fusta a Catalunya ha tingut un alentiment en els últims anys originat bàsicament per la pèrdua del valor de la fusta, l'increment del cost de la mà d'obra i dels costos associats a l'aprofitament. Això ha fet que els boscos estiguin cada vegada menys intervinguts i que, per tant, presentin una falta de gestió." Aquest mateix document indica que l'aprofitament de la biomassa forestal primària al Pallars Sobirà té un gran potencial i podria generar importants avantatges ambientals i socioeconòmics, ja que permetria valoritzar feines forestals com ara les aclarides, les podes i les estassades.

Els boscos més importants de la comarca són les pinedes de pi negre i pi roig. Amb una extensió més reduïda apareixen els alzinars, les rouredes, els bedollars i les avetoses.

Un altre tret característic d'aquesta comarca és l'elevat tant per cent de territori que es troba sota algun de tipus de protecció. La superfície protegida és de 95.687 hectàrees, que representen el 69,4 % de la comarca. Hi ha dos espais naturals protegits que ocupen un lloc destacat: el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, creat el 1955 i que té 5.226,5 hectàrees, i el Parc Natural de l'Alt Pirineu, creat el 2003 i que té 60.970 hectàrees. Aquests dos espais aglutinen el 69 % de la superfície protegida.

Com que som en una comarca d'alta muntanya, els prats i herbassars tenen un alt valor ecològic i econòmic i ocupen una part important de la superfície de les forests dels ens locals. En concret són 13.485 les hectàrees de prats i herbassars i se situen a les parts més elevades de les valls. L'altre gran ús d'aquestes forests és l'espai arbrat, amb 39.031 hectàrees.

Mapa 3. Arbrat i pastures de les forests del Pallars Sobirà.

Font: mapa elaborat pel CTFC a partir de la cartografia de forests públiques del DARP i segons la darrera actualització (30/12/2024).

Conclusions

Amb la publicació de l'Atlas, el lector tindrà a l'abast un document que li permetrà conèixer, amb força detall, la localització i caracterització de les principals forests dels pobles. Al mateix temps, el treball complementarà els estudis *Breu història de les forests dels pobles de Catalunya* (2021) i *La gestió de les forests dels pobles* (2024), editats per ELFOCAT. 🌿

Josep Gordi Serrat
 Doctor en Geografia

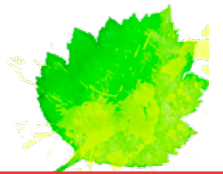
L'entrevista

Christof Bartsch,

**PRESIDENT DE LA FECOF,
LA FEDERACIÓ EUROPEA
D'ASSOCIACIONS
DE MUNICIPIS FORESTALS**

“Els objectius del Green Deal i de l'Estratègia Forestal de la UE són dignes del beneplàcit, però la seva implementació sempre ha suscitat crítiques. El desig d'estandardització no és efectiu perquè les condicions a Europa són molt diferents. Juntament amb les altres associacions de propietaris forestals, insistim que s'ha de respectar el principi de subsidiarietat.”

Des de l'any 2021, vostè presideix la FECOF, la Federació Europea d'organitzacions que representen els municipis amb patrimoni forestal als països europeus. Com valora el paper actiu de l'entitat des de la seva fundació, l'any 1990 a Estrasburg, i quines considera que n'han estat les grans fites assolides, amb relació als seus grans objectius?

La FECOF es va fundar l'any 1990 per proporcionar una veu comuna als boscos municipals d'Europa a partir d'intercanvis regulars

entre els responsables dels Estats membres. Les intencions i els objectius es van establir a la Carta Europea de les Forests Comunitàries del 23 d'octubre de 1992, que sens dubte va representar la primera fita en el treball de la FECOF i va marcar les expectatives per a la política forestal europea. L'especial responsabilitat social del bosc municipal com a bosc de la ciutadania queda clarament reflectida en la redacció de la Carta i, des d'aleshores, s'ha reivindicat reiteradament als líders polítics.

Pel que fa al treball associatiu de la FECOF, veritablement va guanyar força amb el Green Deal o Pacte Verd Europeu de la Comissió Europea, presentat el desembre de 2019, i l'Estratègia Forestal de la UE basada en el mateix Pacte, publicada el juliol de 2021. De fet, el Green Deal i l'Estratègia Forestal van ser una fita per a totes les associacions de propietaris forestals, perquè va ser la primera vegada que la UE va començar a mostrar un interès real en una política forestal comuna.

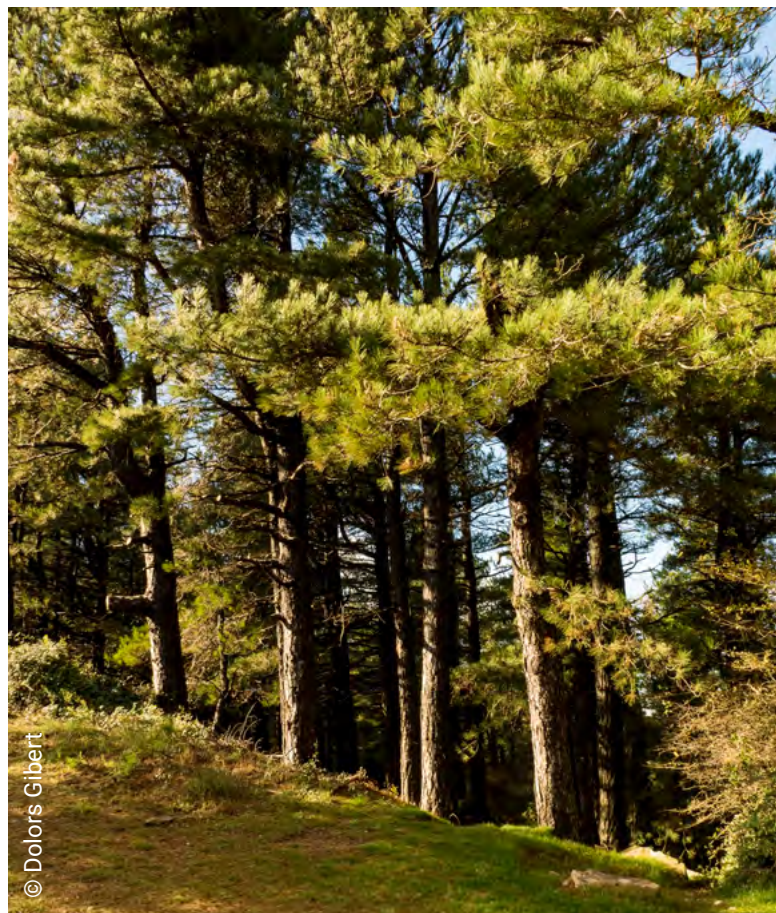
Amb una superfície de més de 20 milions d'hectàrees, el bosc comunal és el tercer tipus de propietat forestal de la Unió Europea, després dels boscos privats i els estatals. Atès que la FECOF és la principal veu a les institucions europees d'aquests territoris, quina és la principal dificultat amb què es troba l'associació per actuar de corretja de transmissió dels problemes de les forests locals en la política forestal europea?

Al meu entendre, la principal dificultat és estar informada i implicada tan aviat com sigui possible en els procediments legislatius de la UE en curs. Això és important per poder fer valer els interessos dels boscos municipals en les fases inicials dels procediments i tràmits amb les autoritats i polítics responsables. Per descomptat, en aquest context no és fàcil trobar posicions comunes amb la rapidesa necessària, perquè la diversitat de paisatges forestals europeus sovint es tradueix en interessos divergents.

Des de la FECOF, la visió d'una gestió sostenible dels recursos forestals s'ha centrat en la cooperació i en l'intercanvi permanent d'experiències i opinions, així com la generació de debat entre els membres associats. Com contribueix aquest treball conjunt en la millora i conservació del patrimoni forestal, i

la promoció de bones pràctiques als municipis amb patrimoni forestal?

L'intercanvi sobre la importància pràctica de la gestió sostenible dels nostres boscos és extremadament important i podem aprendre molt els uns dels altres. Tanmateix, atesa la diversitat d'imatges forestals i les diferents maneres en què les conseqüències del canvi climàtic afecten els Estats membres associats, l'acció sostenible no es contempla amb el mateix prisma. Tanmateix, la qüestió de la gestió forestal sostenible no es limita de cap manera a l'intercanvi intern d'experiències i opinions en el marc de la FECOF. Els interessos comuns, més enllà de les respectives formes de propietat forestal, ens han impulsat a avançar conjuntament amb la resta d'associacions forestals relatives als boscos privats i estatals, i a establir-hi col·laboracions.

© Dolors Gilbert

Com percep que ha canviat la gestió dels boscos de propietat local, en els darrers anys, i com s'han adaptat a aquestes modificacions tant les polítiques europees com els ens amb propietat municipal de les forests?

Ja he mencionat els principals canvis que han patit els nostres boscos en els darrers temps: les conseqüències del canvi climàtic i l'increment de les demandes socials sobre les forests. Com és natural, aquests canvis tenen un impacte directe en la gestió forestal. Les tempestes, la sequera i els insectes com ara l'escarabat de l'escorça han modificat significativament el paisatge dels boscos; la massa forestal disponible ha disminuït significativament i l'objectiu actual se centra a establir o reconvertir-la en un bosc mixt estable i resistent al clima, que s'adapti a les respectives condicions locals. A tot plegat s'hi afegeix la necessitat de la prevenció dels incendis forestals, especial-

ment als països del sud, un fet que, sumat a l'augment dels treballs de manteniment i construcció, està canviant considerablement les tasques de gestió dels boscos i deixa en un segon pla l'enfocament tradicional de l'explotació de la fusta. Això també significa que els boscos comunals ja no produeixen la mateixa quantitat d'ingressos a què estàvem acostumats en el passat. Paral·lelament, cal dedicar molta més atenció que abans a les funcions forestals dels embornals de CO₂, el balanç hídric, la protecció i conservació de la natura i les espècies, l'oci i l'esbarjo. S'ha de reconèixer el valor dels boscos per al conjunt de la societat, mentre que els extensos serveis ecosistèmics que fins ara no han estat compensats requereixen un sistema de pagament i remuneració a escala europea.

La política forestal europea està responent a tot plegat amb diferents procediments legislatius que, al meu entendre, no tenen prou en compte les particularitats de les diferents localitzacions i condicions climàtiques d'Europa.

A la FECOF hi són representades les seccions nacionals dels Estats i regions membres de França, Alemanya, Itàlia, República Txeca, Bulgària, Espanya i Catalunya, tots ells amb un gran percentatge de boscos comunals. Creu que la política forestal europea que es desenvolupa actualment és un factor que impulsa la gestió sostenible forestal de les diverses regions, amb el suport econòmic necessari? O, al contrari, les mesures i reglaments que es proposen actuen com a factors que compliquen la gestió local tradicional?

Si hom és honest, cal dir que Europa no va reconèixer la qüestió de la política forestal en tota la seva profunditat fins al Green Deal i, des de llavors, l'ha assumit en nombrosos

procediments per garantir la uniformitat dels requisits normatius. Pel que jo sé, actualment hi ha 87 requisits reglamentaris de la política de la UE que afecten els boscos europeus. Malauradament, no existeix una responsabilitat departamental normalitzada, fet que idealment seria desitjable, en forma d'un comissariat o d'una direcció separada per als boscos i la silvicultura.

Els objectius del Green Deal i de l'Estratègia Forestal de la UE són, sens dubte, dignes del beneplàcit, però la seva implementació i aplicació sempre ha suscitat crítiques. En particular, el desig d'estandardització de la UE no és efectiu perquè les condicions a Europa són molt diferents. Juntament amb les altres associacions de propietaris forestals, insistim reiteradament que s'ha de respectar el principi de subsidiarietat, és a dir, que quan es fixi un objectiu determinat, els Estats nacionals han de determinar per si mateixos les mesures per assolir-lo segons les condicions locals. Els exemples més recents de l'EUDR, la RED III i la Llei de restauració de la natura mostren com n'és, de difícil, la política forestal de la UE, també pel que fa

a la creació de requisits burocràtics addicionals per als propietaris forestals. En lloc d'una regulació excessiva, ens agradaria veure més confiança en els qui treballen *in situ* sobre el terreny a l'hora d'implementar els objectius.

Amb relació a les eleccions al Parlament Europeu del passat juny de 2024, la FECOF va exposar les demandes dels propietaris forestals municipals europeus amb vista a una regulació de la UE que els tinguin en compte i respecti les seves casuístiques. Creu factible una revisió de la política forestal de la UE que permeti una gestió forestal sostenible en què es tinguin en compte totes aquestes sol·licituds?

D'acord amb el que he comentat anteriorment, crec que això és possible, però caldria allunyar-se de la política d'estandardització de les normatives a petita escala i respectar la subsidiarietat. En qualsevol cas, crec que això només funcionaria si a la UE hi hagués una responsabilitat normalitzada en matèria de política forestal.

© Dolers Gibert

En l'àmbit legislatiu europeu, quins són els principals eixos que els preocupen i ocupen, amb vista al futur?

En concret, el procés legislatiu EUDR, la Llei de restauració de la natura, qüestions de seguiment de les forests i de certificació. Aquests procediments són un exemple del que caldria aplicar en general: menys requisits a petita escala, i objectius o especificacions marc que es puguin implementar sense burocràcia en la legislació nacional. Conjuntament amb les altres associacions, és important seguir fent campanya en aquest sentit i alçar la nostra veu a Brussel·les. Això requereix una presència local, que actualment estem intentant establir. Aquesta és l'única manera d'intervenir en una fase primerenca en els processos legislatius que van en contra dels nostres interessos comuns com a propietaris forestals.

ELFOCAT ostenta la vicepresidència de la FECOF en la persona de Martí Riera, president de l'entitat, i n'és membre de ple dret i actiu en la defensa dels interessos del món local forestal europeu. Precisament, ELFOCAT s'encarregarà de l'organització de l'Assemblea 2025 de la FECOF a Catalunya, aquesta tardor. Quina visió té de Catalunya com a regió forestal dins el marc europeu?

En Martí Riera és un col·lega molt valorat i apreciat que assisteix i participa habitualment a les nostres reunions i amb qui mantenim un estret contacte i diàleg. Estic molt il·lusionat amb la nostra Assemblea de tardor a Catalunya, ja que mai hi he estat. En aquest sentit, no puc opinar gaire sobre la situació forestal local, però en vull aprendre més. La meua visió per a Catalunya és la mateixa que per a totes les nostres regions membres: que aconseguim configurar de manera independent el desenvolupament i la conversió dels nostres boscos en "boscos del futur". Això ho devem a la nostra ciutadania i, sobretot, ho devem a les generacions futures.

Creu que la propera Assemblea que se celebrarà a Catalunya pot esdevenir una oportunitat per exposar la realitat de la gestió sostenible de les forests dels pobles d'àmbit mediterrani i pirinenc davant dels representants de municipis propietaris de boscos de diversos països d'Europa?

Estic segur que això s'aconseguirà. Al final, ens confirmarà la nostra convicció que necessitem solucions diverses per a boscos diversos i no regulacions de la UE que exigeixen el mateix per a tothom a tot Europa. Els nostres companys Martí Riera, Narcís Ribes i Agustí Busquets ens aportaran informació convincent i ens explicaran les característiques especials i particularitats dels boscos de la regió mediterrània. 🌿

FES-TE SOCI!

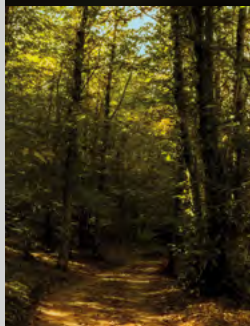
ASSOCIACIÓ D'ENTITATS LOCALS PROPIETÀRIES FORESTALS A CATALUNYA

QUÈ FEM PER ALS AJUNTAMENTS?

- Localització forests no UP de propietat local:

Accions de localització i metodologia per localitzar-les des del mateix ajuntament a partir cadastre.

- Diagnosi i dinamització de les forests dels pobles:

Visites personalitzades i definició de mancances i línies de treball: camins forestals, finançament, coordinació amb espais naturals

- Accions sanitat forestal:

Diagnosi anual estat boscos locals i diagnosi personalitzada per a l'ajuntament.

- Activitat pedagògica:

"Amics de les forests dels pobles"

A les escoles i ampliada a colònies municipals.

- Jornades:

Tècniques i de formació, participació a Fira de Lleida (stand a MUNICI-PÀLIA).

- Materials divulgatius com:

Revista *Forests dels Pobles*, Col·lecció bàsica de llibres sobre les forests dels pobles, etc.

- Suport legal i defensa dels interessos:

Dels ajuntaments forestals en tots els àmbits.

- Mapa interactiu i base de dades a la nostra web:

www.elfocat.cat

- Creació del model de conveni de document:

"Pla d'ajuntament municipal" per coordinar accions forestals de forests privades i públiques d'un mateix municipi.

- Premi Forests locals de gestió reconeguda:

Reconeixement a la gestió forestal d'excel·lència i catàleg de forests reconegudes.

Contacta amb nosaltres: +34 621 123 550
elfocat@elfocat.cat

Més informació: www.elfocat.cat

Gestió de les forests locals

El Sistema de Crèdits Climàtics Forestals de Catalunya

El Sistema de Crèdits Climàtics Forestals de Catalunya (SCCFC) és una oportunitat per finançar la gestió forestal multifuncional a la Mediterrània. Des de la seva creació, l'any 2023, s'ha treballat per a l'obtenció d'unes instruccions per establir el funcionament i les regles del joc del Sistema i per a la redacció i implementació dels Projectes Forestals de Mitigació i Adaptació al Canvi Climàtic (PROMACC).

La transició forestal (TF) es defineix com el pas de la contracció a l'expansió dels boscos quan els territoris assoleixen un nivell de desenvolupament econòmic avançat i la seva provisió de matèries primeres tendeix a ser desplaçat des dels materials biòtics cap als abiòtics, i dels mercats interns als externs (Rudel *et al.*, 2005; Bruckner *et al.*, 2012; Walker, 1993, 2012).

A la regió de la Mediterrània l'inici de la TF va tenir lloc entre els anys trenta i cinquanta del segle xx (Grove & Rackham, 2001), mentre que a Catalunya la TF va seguir una trajectòria

La gestió forestal multifuncional, ben planificada, és part d'una solució basada en la natura capaç de generar els canvis en l'estructura del bosc necessaris per revertir les situacions que en perjudiquen la salut

força similar a la resta de països mediterranis: se situa entre els anys quaranta i setanta, segons la zona del territori, el tipus de propietat (privada o pública) i el tipus de producte a proveir (fusta o llenya).

La principal força motriu de les dues grans tendències de signe oposat experimentades des del segle XIX fins a l'actualitat, amb una creixent desforestació fins a mitjan segle XX i una ràpida reforestació fins a l'actualitat, ha estat el canvi de règim sociometabòlic, des d'una economia orgànica basada en els fluxos de biomassa fins a una economia industrial basada en el consum de combustibles fòssils. En passar d'un règim sociometabòlic basat en l'apropiació humana de la capacitat fotosintètica del territori a un altre fundat en l'extracció de recursos abiòtics del subsòl, s'ha posat en marxa una transició socioecològica (Fischer-Kowalski & Harberl, 2007) que ha contret els usos agrícoles, ramaders i forestals tradicionals. El resultat ha estat l'abandonament rural d'àmplies franges del territori, fet que ha posat en marxa un llarg i profund procés de transició forestal (Cervera *et al.*, 2016).

© Dolors Gibert

Segons l'informe FORESTime –1990-2014– (Banqué *et al.*, 2020), en 25 anys, la biomassa forestal a Catalunya ha augmentat un 73 % i els boscos són un 24 % més densos ara que el 1990. Aquests canvis en l'estructura del bosc, sumats al canvi climàtic, han perjudicat la salut d'aquests boscos, han augmentat el risc d'incendis i han afectat la provisió de serveis bàsics com l'aigua, amb una reducció del 29 % de l'aigua exportada als rius. El paper dels boscos en la mitigació del canvi climàtic també s'ha vist afectat, amb un descens del 17 % de la seva capacitat de segrestar CO₂ i un increment de les perturbacions que amenacen els estocs de carboni acumulats durant dècades.

En aquest context, la **gestió forestal multifuncional**, ben planificada, és capaç de generar els canvis en l'estructura del bosc necessaris per revertir aquesta situació. La gestió forestal multifuncional és part de la solució, una **solució basada en la natura** (NbS, IUCN, 2016).

Al llarg dels darrers anys, el Centre de la Propietat Forestal i l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic, de la mà dels centres de recerca catalans i europeus, i la propietat forestal, han treballat en la definició d'una gestió forestal

multifuncional basada en evidències científiques. Això permet optimitzar, segons les necessitats de cada territori, la provisió d'aigua, el segrest de carboni, la conservació de la biodiversitat i la producció de matèries primeres renovables; en altres paraules, l'optimització dels Serveis Ecosistèmics Forestals (SEF).

En un context de reduïda rendibilitat econòmica, la millora en la provisió dels SEF passa per garantir un finançament continuat, no sempre ben resolt pels mercats existents, com el de la fusta i el d'alguns productes no fusters. El **Sistema de Crèdits Climàtics Forestals de Catalunya (SCCFC)** es va crear el 2023 per finançar la gestió forestal multifuncional, com a part de la solució a problemes ambientals; una eina de mercat voluntària basada en els sistemes de Pagaments per Serveis Ecosistèmics (PES). El SCCFC es va aprovar per Acord de Govern el desembre del 2023, seguint allò establert pel Reglament de 2024 del Parlament i el Consell de la Unió Europea sobre el marc de certificació per a la carbonocultura. Des d'aleshores, s'ha treballat per a l'obtenció d'unes instruccions per establir el funcionament i les regles del

joc del Sistema i per a la redacció i implementació dels **Projectes Forestals de Mitigació i Adaptació al Canvi Climàtic (PROMACC)**, el vehicle per a la transacció dels crèdits climàtics, en què es quantifica l'impacte de la gestió en el carboni fixat i evitat, en la provisió d'aigua blava i en la millora de la capacitat d'acollir biodiversitat del bosc.

Un crèdit climàtic equival a una hectàrea de paisatge resilient

Els PROMACC s'inicien identificant un àmbit paisatgístic coherent i una entitat promotora del projecte. En les zones on la propietat privada és majoritària, es promou una gestió forestal agrupada, donades les petites dimensions de les forests. **Per als boscos de propietat pública pot tenir sentit que l'entitat promotora sigui una entitat jurídica que aglutini una sola propietat**, amb un bosc amb suficient cabuda i representativitat a escala de paisatge. Segons dades cadastrals de 2010, a Catalunya hi ha 3.497 forests de propietat pública, el 27 % de la superfície total, amb una mitjana de 156 hec-

tàrees per cada forest, mentre que 6,7 hectàrees corresponen a les forests privades (Fletas *et al.*, 2011). Els boscos d'utilitat pública de propietat local superen amb escreix aquests valors i poden tenir una funció molt important per fer més resilients els paisatges agraris.

Aquests projectes han d'incloure com a mínim 50 hectàrees, amb diferents mesures de mitigació i adaptació dels boscos al canvi climàtic, relacionades amb la prevenció de grans incendis forestals, la restauració ecològica, l'augment de les reserves d'aigua a la conca o el foment de productes fusters de major capacitat per emmagatzemar carboni a llarg termini (com ara la fusta estructural massissa o el CLT). Els projectes han de ser operatius, que es puguin implementar en dos o tres anys, mentre que l'impacte de la gestió en les SEF es calcula pels següents quinze anys. El projecte finalitza amb un pressupost global per a la implementació dels diferents rodals, i inclou els costos en els treballs forestals i la direcció de les feines, de forma obligatòria, i també pot incloure despeses de formació, sensibilització i transacció.

Actualment hi ha nou PROMACC redactats, dels quals quatre s'han implementat totalment i quatre més tenen un finançament parcial (s'espera completar la venda durant el 2025). En total s'han posat a la venda **485 crèdits climàtics, i se n'ha venut el 55 %**.

Del conjunt dels projectes en cartera actuals podem extreure la següent informació, referida a **un crèdit climàtic**:

Impacte mitjà:

- 41 tCO₂ fixades i evitades
- 1.998 m³ d'aigua proveïda
- 29 % de millora de la biodiversitat

Preu mitjà:

- 3.600 € (IVA inclòs)
- 88 €/tCO₂; 1,82 €/m³ aigua; 127 €/% biodiversitat

Juntament amb aquests indicadors ambientals, s'està treballant en la incorporació de criteris socials, com ara la creació de llocs de treball i la fixació de persones en l'entorn rural, la participació local i la formació a les empreses de treballs forestals. Tot això és molt important pel que fa al compliment del criteri d'adicionalitat del SCCFC, ja que incorpora noves formes de fer, més enllà de les pràctiques habituals.

D'altra banda, també s'ha iniciat una prova pilot per tal de redactar un primer PROMACC per part d'una entitat promotora pública, la Diputació de Lleida. Amb el treball conjunt i la **participació d'ELFOCAT en la prova**, s'espera adaptar les normes del Sistema i la contractació a les necessitats d'aquest tipus de propietat, sense perdre de vista l'agilitat del Sistema. 🌱

Teresa Cervera Zaragoza

Dra. en Enginyeria Forestal.
Cap de l'Àrea de Foment a la Gestió Forestal Sostenible del Centre de la Propietat Forestal (DARPA)

<https://creditsclimaticsforestals.cat/>

© Dolors Gilbert

Gestió de les forests locals

El suport de la Diputació de Girona als boscos de propietat municipal

El Servei de Medi Ambient de la Diputació de Girona col·labora amb la gestió forestal sostenible en boscos de propietat municipal, mitjançant la línia de gestió forestal sostenible i treballs silvícoles de millora de la seva campanya de subvencions per a actuacions en matèria forestal i de prevenció d'incendis.

La Diputació de Girona ofereix diverses modalitats d'ajut als ajuntaments propietaris de forests per fer front als costos que suposa realitzar una gestió sostenible d'aquests boscos, especialment pel que fa a la realització de totes aquelles feines preparatòries o de gestió que resulten deficitàries. D'una banda, la Diputació hi promou el manteniment i la recuperació de la pastura, mitjançant la instal·lació i el manteniment d'infraestructures ramaderes, tals com filats, passos canadencs, abeuradors i infraestructures auxiliars, i fins i tot refugis ramaders. De l'altra, fomenta la recuperació d'antics espais oberts que han estat colonitzats pel bosc o per vegetació arbustiva, a fi que s'hi recuperi l'activitat pastoral.

Els ajuntaments també tenen l'oportunitat de subvencionar aquells treballs silvícoles inclosos en un instrument d'ordenació forestal que resultin deficitaris, com ara aclarides i estassades, així com treballs de diversa naturalesa que s'hagin previst en el Pla anual de millores, en el cas dels boscos inclosos en el Catàleg d'utilitat pública. Aquests darrers han de tenir en compte l'obligació de reinvertir en la forest un mínim del 15 % dels beneficis, en els quals s'inclou l'import d'aquesta citada subvenció.

Aquesta línia de subvencions també permet als ajuntaments la realització de treballs tècnics als seus boscos. A través d'aquests s'ha portat a terme la delimitació de diverses propietats municipals i s'han redactat o actualitzat nombrosos instruments d'ordenació de boscos municipals de la demarcació.

Així mateix, des de l'any 2008 i fins a l'actualitat, la Diputació de Girona subvenciona la creació de reserves forestals que es deixen a evolució natural en boscos madurs o amb característiques de maduresa en forests municipals. Mitjançant el pagament del valor de la fusta que creix durant un període de 25 anys, la Diputació estableix amb els ajuntaments convenis per aquest termini, a fi que aquests no portin a terme cap aprofitament ni treball silvícola preparatori. Aquestes reserves passen a formar part de la xarxa de reserves forestals de la Diputació. El seu objectiu és que aquests boscos mantinguin i millorin les seves característiques de maduresa o de naturalitat i, amb elles, la seva capacitat d'acollir biodiversitat, així com altres interessos que poden presentar els boscos madurs, com ara el seu paper com a embornals de carboni. Aquesta xarxa de reserves és objecte d'un seguiment que es duu a terme amb la col·laboració del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC), mitjançant el qual s'estudia l'evolució d'aquestes característiques de maduresa, i

també la capacitat d'aquests boscos d'acollir biodiversitat.

D'altra banda, a partir d'aquest any 2025 les associacions d'administracions propietàries de boscos (i, per tant, les associacions d'ajuntaments propietaris forestals) poden accedir també a la línia de subvencions que ofereix la Diputació destinada a associacions de propietaris forestals, a través de la qual se subvenciona l'assistència tècnica externa per al foment de la gestió forestal conjunta, amb objectius d'adaptació dels boscos al canvi climàtic, la prevenció d'incendis i/o la producció de biomassa.

Josep Maria Gomis Giralt
Enginyer de forest
del Servei de Medi Ambient de
la Diputació de Girona

Entrevista a Josep Maria Bagot Belfort, DIPUTAT DELEGAT DE MEDI AMBIENT DE LA DIPUTACIÓ DE GIRONA

Què fa el Servei de Medi Ambient de la Diputació pels boscos municipals?

La Diputació ofereix, des de fa més de quinze anys, una línia de subvencions per a la gestió forestal sostenible per a ajuntaments propietaris de boscos. A partir d'aquest any, a més, la nostra línia d'ajuts a les associacions de propietaris forestals per a assistència tècnica externa s'ha obert també a les associacions d'administracions propietàries i, per tant, els ajuntaments associats se'n poden beneficiar.

Per què cal una campanya de subvencions per als boscos públics?

L'objectiu bàsic de la Diputació és col·laborar amb els ajuntaments, i ajudar-los a complir amb aquelles competències que tenen

dificultats per complir. Pel que fa als boscos, ja no són una font d'ingressos per als ajuntaments com ho havien estat antigament i, en canvi, comporten noves necessitats i obligacions, com ara l'adaptació al canvi climàtic o les relatives a la prevenció d'incendis, que cada cop afecten més també els municipis de muntanya.

La demarcació de Girona té molts municipis petits quant a població i pressupostos, però amb grans superfícies forestals que han de gestionar. D'altra banda, el bosc és objecte de nous interessos i serveis, com els que fan referència a l'ús públic i l'interès paisatgístic, la regulació del cicle de l'aigua, la capacitat d'acollir biodiversitat o d'emmagatzemar carboni, que la societat valora i necessita però que, en canvi, no es tradueixen en un benefici econòmic directe per a l'ajuntament.

Qui en són, els beneficiaris?

Els beneficiaris són els ajuntaments propietaris de forests públiques, que a la demarcació es concentren a les comarques de muntanya: el Ripollès, la Cerdanya i, en part també, la Garrotxa. També hi ha altres casos puntuals, com ara les forests que té l'Ajuntament de Torroella-l'Estartit al massís del Montgrí, o altres petites propietats que puguin tenir altres ajuntaments fora de la zona del Pirineu, i per als quals aquesta línia també representa un gran suport.

En quines línies actua la Diputació?

Una de les línies més importants, i per la qual fa temps que aposta el Servei, és la po-

tenciació de l'activitat ramadera. Això es deu a la importància que té per al foment de la diversitat i per a la dinamització i la recuperació de l'economia rural, així com també per a la prevenció d'incendis, que és una amenaça que cada cop plana i planarà més sobre les comarques de muntanya. Només al Ripollès s'han recuperat més de 50 hectàrees d'antigues pastures. Amb això contribuïm a fomentar la discontinuïtat del bosc i recuperar el mosaic que es va perdre amb l'abandó rural, amb els consegüents beneficis per a la biodiversitat, la prevenció d'incendis...

Hi ha altres línies d'actuació a destacar?

Els ajuntaments també poden subvencionar els treballs silvícoles preparatoris, com ara aclarides o estassades, que capitalitzen el bosc de cara a futurs aprofitaments, però que són deficitaris i impliquen un sacrifici important per a l'ajuntament. Amb aquesta subvenció contribuïm al fet que aquests treballs es puguin realitzar de forma sostenible i tenint en compte la multifuncionalitat del bosc. Així mateix, els ajuntaments que compten amb boscos catalogats d'utilitat pública tenen l'opció de realitzar actuacions de diversa naturalesa incloses en els programes anuals de millora d'aquests.

També oferim subvencions per a l'assistència tècnica i per a la constitució de reserves forestals que es deixen a evolució natural.

Què es fa en l'àmbit de l'assistència tècnica?

Dins la mateixa campanya oferim una subvenció per a la realització d'estudis i treballs tècnics, que resulta un complement imprescindible per a la planificació, l'organització i la localització de la resta de treballs. D'altra banda, aquest any s'ha inclòs la possibilitat de que les associacions d'administracions propietàries puguin accedir a una altra línia d'ajuts de què disposem, en aquest cas per

a l'assistència tècnica a les associacions de propietaris forestals, fins ara destinada a associacions de propietaris privats. Amb això volem potenciar, també en l'àmbit dels ajuntaments, l'associacionisme i la visió de conjunt de l'àmbit forestal.

Per què és important disposar d'una xarxa de reserves forestals que es deixen a evolució natural?

Aquestes reserves es constitueixen en boscos madurs, premadurs o amb característiques interessants de maduresa o de naturalitat. Aquests boscos tenen molta importància per a la biodiversitat, són extremadament escassos tant en l'àmbit de Catalunya com de la demarcació de Girona, i és necessari i urgent localitzar i preservar els que queden. En aquest sentit, la Diputació fa vint anys que va iniciar la constitució d'aquesta xarxa de reserves que, pel que fa als boscos municipals, inclou un total de 34 reserves i 360 hectàrees. Actualment s'està donant una importància creixent a la conservació dels boscos madurs i a la necessitat de deixar zones forestals a evolució natural. Fins i tot la Llei del canvi climàtic del 2017 parla d'establir una xarxa de reserves forestals a lliure dinàmica centrada en boscos madurs i d'alt valor natural. 🌱

Gestió de les forests locals

BoscAran, un projecte transformador

Aquesta iniciativa té com a principal objectiu activar la bioeconomia de la Val d'Aran aprofitant la capacitat tractora del sector forestal per impulsar el desenvolupament sostenible del medi rural. És, doncs, un projecte transformador vinculat a l'àmbit forestal i a la contribució a la transició ecològica.

BoscAran, liderat pel **Conselh Generau d'Aran** i el **Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC)**, és un projecte que també compta com a socis amb l'**Ajuntament de Bonansa**, l'**Associació Espanyola de Municipis de Muntanya (esMontañas)** i l'**Associació d'Entitats Locals Propietàries Forestals de Catalunya (ELFOCAT)**. El projecte té el suport de la Fundació Biodiversitat del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, en el marc del Pla de recuperació, transformació i resiliència (PRTR), finançat per la Unió Europea-NextGenerationEU.

Els orígens

Durant dècades, l'economia de la Val d'Aran s'ha anat allunyant del sector primari per prioritzar el turisme i els serveis derivats de la seva singularitat física, ecològica i política. Com a conseqüència, el medi natural rural s'ha anat tancant per l'abandonament de conreus i

pastures, un fet que ha donat lloc a zones de matoll i bosc secundari, mentre que la densitat dels boscos ha anat creixent en nombre de peus i volum de biomassa. Aquesta situació, paradoxalment, ha originat la necessitat d'importar fusta, tradicionalment present en la construcció aranesa, i energia tèrmica. Per disminuir aquesta dependència, **el projecte planteja la dinamització d'aprofitaments forestals** seguint l'execució del Pla d'ordenació dels recursos forestals (PORF) d'Aran, amb una gestió silvícola d'avantguarda que contribueixi a la bioeconomia forestal, la transició energètica i la resiliència natural i social davant el canvi climàtic.

El principal objectiu del projecte és activar la bioeconomia de la Val d'Aran, aprofitant la capacitat tractora del sector forestal per impulsar el desenvolupament sostenible del medi rural, amb actuacions recollides a l'Estratègia Forestal Espanyola Horitzó 2050, el Pla forestal espanyol i les Directrius Bàsiques Comunes de Gestió Forestal Sostenible.

L'extracció de biomassa aèria forestal amb tècniques específicament dissenyades per a emplaçaments d'alta muntanya (cable aeri) i el seu posterior aprofitament, principalment com a biocombustible per a xarxes de calor, però també a la construcció, contribueix al compromís polític del Pacte Verd Europeu d'assolir la neutralitat climàtica el 2050, combatre la pobresa energètica i assegurar la sostenibilitat de les explotacions i el futur econòmic del bosc a llarg termini. Així mateix, BoscAran aborda els desafiaments del repte demogràfic, reforçant la cohesió social i territorial, l'ocupació local i el paper dels actors locals.

El projecte es desenvoluparà en cinc accions agrupades com s'indica a continuació:

1 Monitorar la implementació del Pla d'ordenació de recursos forestals (PORF) d'Aran

durant els dos primers anys, desenvolupar instruments d'ordenació (IOF) específics i obtenir la certificació internacional de gestió forestal PEFC.

En el PORF d'Aran, redactat pel CTFC per encàrrec del Conselh Generau d'Aran (CGA), s'hi recull la planificació territorial estratègica per a la dinamització de la gestió forestal de manera coordinada i amb un objectiu integrat de la comarca, i s'hi incorpora també, en la mesura del possible, els preceptes de les Estratègies Catalanes de Bioeconomia i de Canvi Climàtic. Les més de 40 accions de les quals consta responen a diferents àmbits, prioritats, complexitats i competències.

El bon inici en l'execució del PORF és vital per al seu èxit a llarg termini, la bona acollida pel sector forestal i la societat en general i, en definitiva, per a la consecució dels seus objectius plenament alineats amb l'impuls de la bioeconomia i la transició verda. Per aquest motiu, a través del projecte BoscAran es monitoraran deu accions del PORF i es redactaran dos estudis de viabilitat per implementar dues accions concretes.

El sistema de certificació PEFC promou la sostenibilitat forestal amb perspectiva local que generi beneficis per a tothom, molt en línia amb les pretensions de BoscAran que la població rural local compti amb una bioeconomia basada en la biomassa que impacti en el seu benestar i generi oportunitats verdes per fixar població a la comarca

També es promourà la redacció de **quatre nous instruments d'ordenació forestal (IOF) a les forests públiques de l'Aran**, que seguiran l'estructura i metodologia innovadora desenvolupada pel CTFC, complint la normativa sectorial vigent requerida per a la seva aprovació oficial. Aquests IOF seran redactats per empreses especialitzades, sota supervisió del personal especialista del CTFC i la col·laboració del CGA. La redacció dels quatre instruments es realitzarà simultàniament amb la intenció de no dilatar l'acció en el temps, i perquè sigui factible desenvolupar tot el projecte en el marc dels dos anys de subvenció. Els procediments estaran basats en una alta eficiència en la redacció, la traçabilitat en la presa de decisions operatives i la integració efectiva de les diverses funcions dels boscos.

El sistema de certificació PEFC promou la sostenibilitat forestal amb perspectiva local

que generi beneficis per a tothom, molt en línia amb les pretensions de BoscAran que la població rural local compti amb una bioeconomia basada en la biomassa que impacti en el seu benestar i generi oportunitats verdes per fixar població a la comarca. El certificat PEFC assegura que s'han seguit bones pràctiques al llarg de tota la cadena de subministrament i que els productes forestals obtinguts respecten les normes ambientals, socials i ètiques més estrictes. Aquesta acreditació, per tant, dota el producte local d'un valor afegit que contribuirà a mantenir la bioeconomia forestal i a construir la confiança de la societat en les activitats de gestió forestal.

Adicionalment, també es promourà l'obtenció de la **garantia CATFOREST-Producte Forestal de Catalunya**. La marca CATFOREST identifica els productes forestals dels boscos catalans amb garantia de sostenibilitat, proxi-

mitat i qualitat, cosa que fa que la biomassa extreta sigui més competitiva en el mercat de proximitat.

2 Planificar la transició energètica de la comarca mitjançant l'ús de biomassa forestal primària i el disseny de centres logístics i xarxes de calor.

Amb aquesta acció es pretén dissenyar un sistema que permeti utilitzar la biomassa forestal de boscos públics locals per alimentar xarxes de calor que proveeixin d'energia tèrmica els nuclis de població de la comarca. Així, es busca que un recurs de proximitat –la biomassa extreta de forma sostenible de les forests de l'Aran– subministri una calor neta, sostenible i econòmica, cosa que genera beneficis tant ambientals com socioeconòmics. La biomassa que es tindrà en compte per a ús tèrmic provindrà de la fusta de menor valor resultant de la gestió forestal. L'aprofitament de fusta local, d'acord amb el principi de cascada, revaloritza els productes extrets de la gestió forestal sostenible, ja que s'aprofita allò que no tindria cap altra sortida comercial, fet que permet així que la gestió sigui viable econòmicament.

S'analitzarà la disponibilitat de biomassa que es pot extreure de forma sostenible de les forests de la comarca, així com la demanda i necessitats d'energia tèrmica dels seus habitants. Es farà un estudi comparatiu dels diferents escenaris d'oferta i demanda de biomassa, identificant els que resulten més factibles atenent a la casuística de l'Aran. Per a aquesta avaluació es consideraran aspectes d'aprofitament, emmagatzematge i consum de la biomassa.

També es tindrà en compte la construcció del centre logístic a la població de Les per part de la Diputació de Lleida, coordinadament amb el Conselh, que facilitarà enormement el desenvolupament de les xarxes de calor. Finalment,

es redactarà el projecte executiu per a la implementació d'una xarxa de calor de biomassa forestal a la població d'Es Bòrdes.

3 Introduir una silvicultura d'avantguarda basada en la mecanització adaptada a zones de muntanya (cable aeri).

Segons els objectius que es persegueixin amb la gestió forestal i les característiques orogràfiques, silvícoles, socioeconòmiques, ambientals, infraestructurals, logístiques... de la forest a tractar, s'ha de seleccionar la tècnica més adequada per a l'extracció de biomassa. Els boscos de la Val d'Aran es caracteritzen per pendents elevats i baixa densitat de pista, condicions limitants per a molts sistemes d'**aprofitament fuster**. Tanmateix, l'alta capitalització dels seus boscos fa que sigui un escenari idoni per a la utilització del **cable aeri**, una metodologia innovadora específicament dis-

senyada per ser aplicada en àrees muntanyoses de pendent elevat com les que es troben en aquesta zona del Pirineu. Aquest sistema no té limitant de pendent ni de característiques del sòl, permet gestionar superfícies amb poca densitat de camins i, treballant amb la càrrega suspesa, té un impacte mínim en el sòl i l'arbrat. A diferència d'altres sistemes emprats actualment, el cable aeri va acompanyat per una petita giratòria amb capçal processador capaç de netejar, trontollar, seleccionar i realitzar la classificació per productes un cop la fusta arriba a pista. Aquest fet suposa un altre avantatge més enfront de tècniques que només permeten extreure una mateixa tipologia de producte (troncs sencers sense classificar per mida, pes o qualitat), la qual cosa dota d'un valor afegit la fusta extreta.

A través del projecte BoscAran s'ha impartit una formació especialitzada a la brigada forestal contractada per tal de poder realitzar els treballs correctament. Com que es tracta d'una tècnica innovadora, es realitzarà un estudi de viabilitat tècnica i econòmica de l'ús del cable a la Val d'Aran. Consistirà en un estudi comparatiu entre el sistema de cable aeri i el sistema

d'arrossegament mitjançant cabrestant (*skiddero* cabrestant acoblat a tractor agrícola) per valorar les limitacions, productivitats (i factors que hi intervenen), impactes en el sòl i en la massa romanent... d'ambdues tecnologies.

4 Generar noves oportunitats d'ocupació verda local i enfortir el teixit productiu rural en una zona amb baixa densitat de població i població envellida.

Amb aquest projecte es generaran llocs de treball directes, com són els components de la brigada forestal (un cap de colla i dos peons), un enginyer de forests per coordinar el projecte i un enginyer forestal per coordinar la logística de la biomassa. A més, amb l'activació de la gestió forestal a la Val d'Aran es generarà economia circular a través de la cadena de valor associada als aprofitaments forestals, transports de fusta, instal·lació i gestió de xarxes de calor...

5 Comunicar, transferir i replicar les pràctiques de dinamització forestal, la tecnolo-

El projecte pretén que la promoció de l'economia forestal sostenible amb una repercussió significativa mediambiental, social i econòmica local es perpetui més a llarg termini en altres àrees de muntanya, gràcies a la difusió dels resultats aconseguits

gia extractora de biomassa, i el model de xarxes de calor a altres àrees de muntanya amb característiques similars.

Es pretén multiplicar l'impacte del projecte mitjançant l'aplicació del coneixement científicotècnic adquirit en l'experiència de BoscAran en altres indrets. El sistema de treball planificat, el model de gestió forestal sostenible i el seu posterior aprofitament com a biocombustible per a xarxes de calor desenvolupats a BoscAran poden exportar-se a d'altres regions rurals de muntanya que afronten els mateixos reptes ambientals i socials. D'aquesta manera, es maximitza el valor afegit del projecte estenent els resultats positius a altres poblacions en un context similar, i es reforça la col·laboració entre territoris rurals de muntanya en retrocés demogràfic per a l'adaptació al canvi climàtic i la transició ecològica. A més, el projecte pretén que la promoció d'aquesta economia forestal sostenible amb una repercussió significativa en els aspectes mediambientals, socials i econòmics locals es perpetui més a llarg termini en altres àrees de muntanya, gràcies a la difusió dels resultats aconseguits.

Tot plegat es realitzarà a través de la identificació del coneixement i les capacitats adquirides en l'experiència de la Val d'Aran que puguin exportar-se a altres poblacions. Així, s'avaluarà com el model de dinamització forestal implementat (o quines parts d'aquest) pot transferir-se a altres zones rurals de muntanya, que no necessàriament han de tenir les mateixes figures de propietat i/o tipus de boscos. També es valoraran les fórmules a utilitzar en la dinamització de les forests de Bonansa. ELFOCAT i esMontañas realitzaran actuacions de caràcter tècnic en les seves entitats associades per transferir el model de dinamització. 🌱

**Centre de Ciència i Tecnologia
Forestal de Catalunya i
Conselh Generau d'Aran**

CONEGUEM LES FORESTS DELS POBLES

EMD de la Guàrdia d'Ares

EMD de la Guàrdia d'Ares

<http://guardiadares.ddl.net>

Comarca: Alt Urgell

Població (2023): 29 habitants

Superfície: les Valls d'Aguilar, 123,81 km²

Hectàrees de propietat forestal: 1.727,16 ha

[Enllaç mapa](#)

- **Com definiria el paper del seu ens amb relació a la gestió forestal dels terrenys dels quals és propietari?**

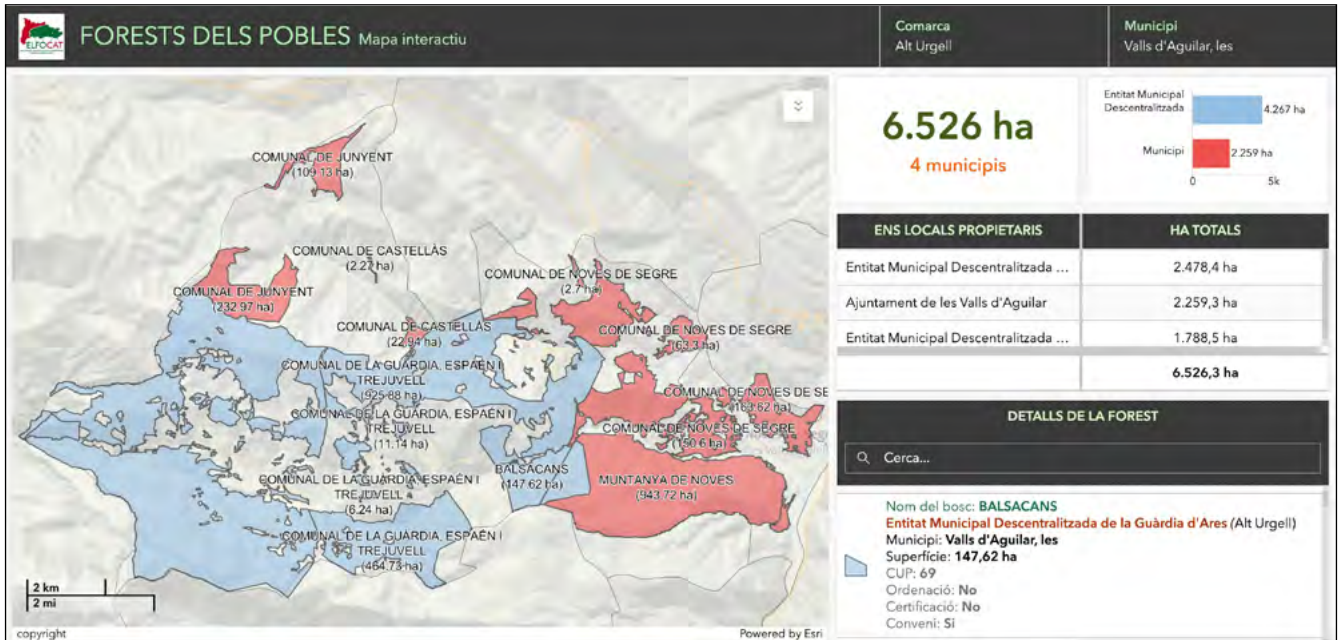
Com a entitat municipal descentralitzada del municipi de les Valls d'Aguilar, des de la Guàrdia d'Ares exercim com a gestors de la cura i el manteniment d'aquests boscos, així com dels arrendaments de pastures i els aprofitaments de la fusta.

- **Quines accions destacaria, amb relació a aquestes forests?**

Ens encarreguem del manteniment, de l'arrendament i de l'aprofitament forestal d'aquests boscos.

- **Quines repercussions econòmiques i quins beneficis (per a l'entorn, la biodiversitat, la qualitat de vida dels habitants...) se'n deriven, per al territori/municipi, d'aquesta gestió?**

Pel que fa a la gestió, tot plegat es tradueix en la millora d'aquestes forests comunals i també de l'aprofitament dels recursos econòmics que se'n deriven, en benefici d'actua-

Font: visor de forests públiques d'ELFOCAT.

El mapa fa referència al municipi de les Valls d'Aguilar, en què l'EMD de la Guàrdia d'Ares compta amb els boscos de Balsacans (amb 147,62 ha i 98,11 ha) i els relatius a la Comunal de la Guàrdia, Españ i Trejuvell (amb boscos de 925,88 ha, 464,73 ha, 58,80 ha, 41,41 ha, 11,14 ha, 9,47 ha, 6,24 ha, 5,54 ha, 3,75 ha, 2,77 ha, 1,52 ha, 1,42 ha, 1,37 ha, 1,24 ha, 1,06 ha, 0,90 ha, 0,83 ha i 0,60 ha).

cions relatives a millores comunitàries.

- **Quines són les principals característiques i singularitats dels territoris dels quals són propietaris?**

Les nostres forests es caracteritzen essencialment per tractar-se de boscos de pi roig, de roure martinenc i carrascars.

D'altra banda, si cal destacar llocs a recomanar, a la CUP Balsacans hi ha la famosa Tartera dels Manairons, amb un itinerari cultural, i

el dolmen de Plan Fornesa. També cal mencionar la ruta del [Camí Vell de les Valls d'Aguilar](#), dins de la [xarxa de camins de l'Alt Urgell](#), que recupera els camins antics d'anar a peu que unien els nuclis de l'entitat municipal descentralitzada.

Mireia Fusté Font
Administració de l'EMD de
la Guàrdia d'Ares

D'interès

Tal com s'indica a la pàgina web de la Guàrdia d'Ares, "aquesta entitat municipal descentralitzada del municipi de les Valls d'Aguilar compta amb 29 habitants repartits en

tres nuclis de població. Situat a la part central del terme, el poble de la Guàrdia d'Ares és el cap de l'EMD i està situat dalt d'un turó al marge esquerre del riu de la Guàrdia. Està comunicat per la carretera local LV-5134, d'una banda, amb els Castells i Taús i, de l'altra, amb Noves de Segre.

A la part alta del poble de la Guàrdia d'Ares hi ha l'església romànica de Sant Esteve, del segle XII. L'antic castell era l'actual borda del Rei, que encara conserva ruïnes del recinte emmurallat. Va ser un municipi independent fins al 1972. L'antic terme comprenia, igual com l'entitat municipal descentralitzada actual, els pobles d'Españ i Trejuvell, situats a la mateixa carretera local en direcció a Noves."

Entre les llegendes vinculades al territori, en destaca la de la dona Pantigana, que es transformava en un gran insecte que es menjava els homes que es volien aprofitar d'ella. També cal fer referència a la llegenda de les dones d'aigua, unes fades que sortien a netejar la roba al riu de la Guàrdia la nit de Sant Joan. Així, es deia que si algú els podia prendre una peça de roba mai més patiria necessitat (vegeu les imatges que representen aquesta faula). 🌿

CONEGUEM LES FORESTS DELS POBLES

Argençola

Argençola

www.argencola.cat

Comarca: Anoia

Població (2024): 241 habitants

Superfície: 47,09 km²

Hectàrees de propietat forestal: 0,5 ha

[Enllaç mapa](#)

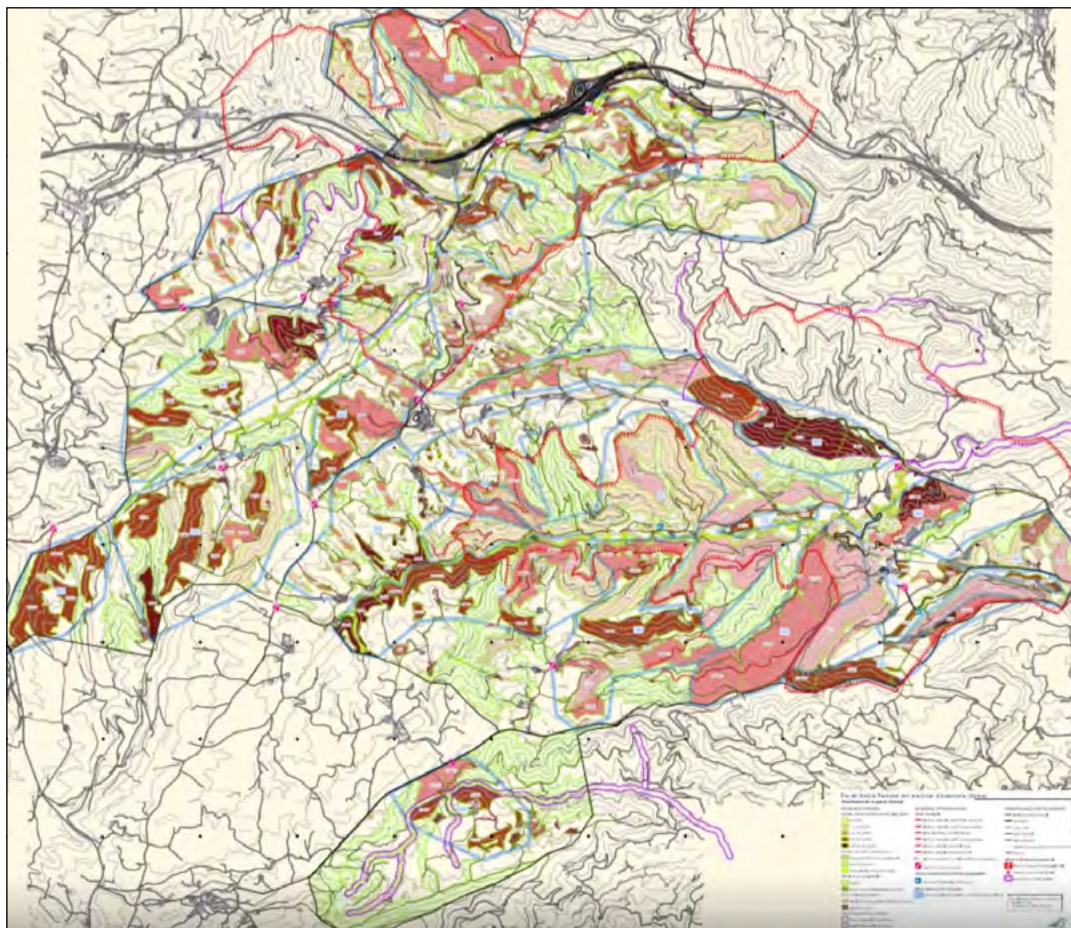

- **Com definiria el paper del seu ens amb relació a la gestió forestal dels terrenys dels quals és propietari?**

Argençola té una particularitat, en aquest sentit, i és que es tracta d'una entitat local amb estatuts de no propietària. D'aquesta manera, el 63 % del terme està ocupat per superfície forestal (2.974 hectàrees), la totalitat de la qual és de propietat privada. Tan sols, de forma anecdòtica, hi ha 0,5 hectàrees de propietat forestal municipal, situada a la franja perimetral al voltant de la plaça Josep Mestre, al nucli d'Argençola.

- **Quines són les principals característiques dels territoris que configuren Argençola?**

Argençola és un micropoble que té set nuclis –Argençola, Albarells, Carbasí, Clariana, Contrast, Porquerisses i Rocamora– i més de trenta masies habitades. Està situat a la Catalunya central, a l'oest de la comarca de l'Anoia i a tocar de la Conca de Barberà i de la Segarra. El paisatge el caracteritzen camins i corriols, desnivells, plans, rieres amagades, un mosaic de camps de conreu i boscos, i marges de pedra seca que aguanten el sòl als vessants. És un mirador privilegiat que s'alça a l'oest de la Conca d'Òdena, amb un angle de visió de 360°.

Pla de gestió forestal del municipi d'Argençola. Actuacions.
 Autor: Centre Tecnològic Forestal de Catalunya.

Pel que fa al paisatge, Argençola pertany als Costers de la Segarra.

- **I les singularitats de les forests?**

L'any 2015, la Generalitat de Catalunya va aprovar el Pla d'ordenació forestal d'àmbit municipal (POFAM), que va ser un pla pioner a Catalunya quant a la gestió forestal de tot el municipi, en totes les vessants. I Argençola disposa del PEIN de Carbasí, que pertany a la Xarxa Natura

2000. L'espai de Carbasí reuneix un conjunt d'obagues del sector de la Panadella, entre l'Anoia i la Segarra, riques en vegetals submediterranis.

D'altra banda, Argençola compta amb l'Associació de Propietaris Forestals, que està associada a l'APF Miralles-Orpinell. També compta amb una ADF que treballa activament amb l'Ajuntament per tenir al dia tots els temes de prevenció d'incendis. I és que, segons el Mapa de Perill Bàsic d'Incendi Forestal del DARPA, Argençola està classificat (l'any 2024) en el nivell 5, "Extrem", i és el novè municipi català amb més perill d'incendi.

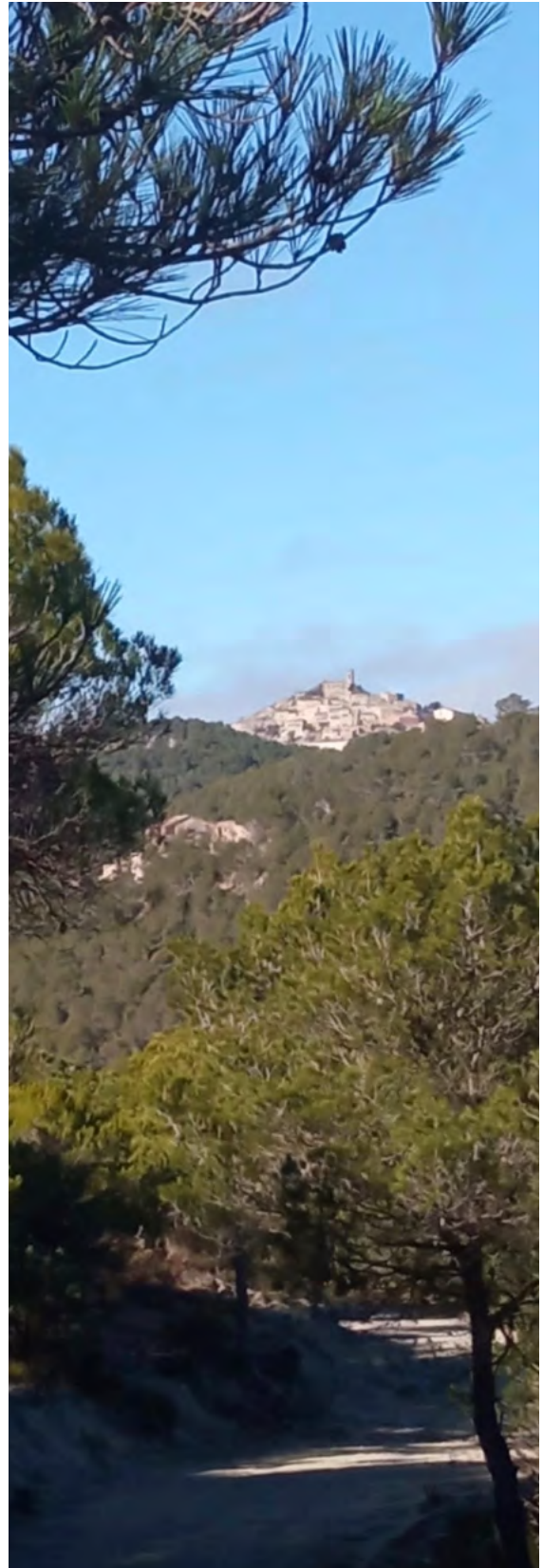
A part d'aquest risc, el municipi té l'amenaça dels projectes de macroparc eòlics i fotovoltaics, les línies d'alta tensió d'evacuació, les macroplantes de biogàs i els macroabocadors.

- **En el marc d'aquesta casuística, quines accions destacaria, per part de l'Ajuntament, amb relació a l'entorn?**

L'Ajuntament té la missió de dinamitzar tant els propietaris com les entitats forestals per tal de vetllar pels elements del paisatge més valuosos, però també per ajudar a reduir el risc d'incendis i gestionar millor els boscos. Els recursos econòmics són, però, un limitant molt important per gestionar les forests del municipi.

En un altre sentit, cal mencionar que s'està duent a terme una campanya d'identificació, diagnòsi i valorització d'espais del paisatge, com ara els marges de pedra seca.

Francesc Ferrer Alegre
Alcalde d'Argençola

D'interès

Per conèixer millor Argençola i el seu entorn, la pàgina "[Descobreix Argençola](#)" ofereix la possibilitat d'endinsar-se en el dia a dia del municipi, les rutes existents al territori i les zones de descans, el patrimoni cultural com ara el Castell d'Argençola... Així mateix, a la pàgina web de l'Ajuntament es poden consultar les seccions "[Viu el bosc](#)", amb diversos enllaços d'interès, i "[Caminant per Argençola](#)", en què s'ofereix un recull gràfic de caminades que s'organitzen pel municipi i dels diferents paisatges amb què es troba el visitant.

Amb relació a les festes, cal destacar el Mercat de les Espècies i Productes de la Terra d'Argençola, que se celebra cada any a principi de juny, dedicat a una espècia concreta. Organitzat per l'Associació El Trill Argençola amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Argençola i la Diputació de Barcelona, aquest mercat ja s'ha consolidat com un punt de trobada d'amants de les espècies en el seu sentit més ampli, ja que inclou les espècies i les plantes aromàtiques i medicinals. Al Mercat de les Espècies s'aprèn i es viuen en pròpia pell experiències relacionades amb la recol·lecció, el cultiu, la transformació, la comercialització i els usos i aplicacions de les plantes.

A Argençola també se celebren la Matinal d'Intercanvi de Llavors de la Catalunya Interior i la Jornada de Benestar, Consciència i Natura, entre altres. 🌱

Mercat de les Espècies i Productes de la Terra d'Argençola.

COM ASSOCIAR-SE A ELFOCAT

L'Associació d'Entitats Locals Propietàries Forestals a Catalunya (ELFOCAT) agrupa els ens locals públics amb patrimoni forestal o amb gran vinculació amb el sector forestal de Catalunya.

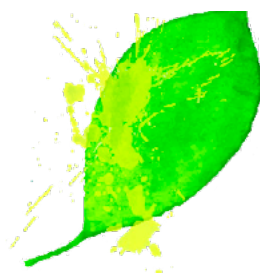
Per ingressar com a soci a ELFOCAT cal ser una entitat local (ajuntament, EMD, consorci, consell comarcal, diputació...) amb propietat forestal pròpia, o bé estar vinculat amb el món forestal, i prendre un acord de l'òrgan de govern competent (en general, el ple de la corporació) amb el qual s'aprova la voluntat de formar part de l'associació i es nomena un representant de l'entitat local en aquesta associació.

Clicant [AQUÍ](#) trobareu un model d'acord de ple. Un cop pres l'acord, el podeu fer arribar a l'adreça d'ELFOCAT:

Associació ELFOCAT

Plaça de la Trobada, s/n (edifici Ajuntament)
25700 Montferrer (Alt Urgell), Lleida

També, a l'apartat "[Accions/Documents](#)" de la [pàgina web d'ELFOCAT](#) hi trobareu els estatuts vigents.

FORESTS DELS POBLES

La revista d'ELFOCAT

Número 5 • Hivern 2024-2025

www.elfocat.cat